

Sivistysvaliokunta

Asia: Lausunto kotouttamislain uudistamisesta

Viite: HE 208/2022 vp

1. Yleistä

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä ja samalla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki. Lain tarkoituksena olisi edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita ja siten vahvistaa maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena olisi myös edistää maahanmuuttajien työllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi mm. vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, johon Sivista keskittyy lausunnossaan.

Kotoutumista edistäviä palveluita järjestettäisiin osana uutta kunnan kotoutumishjelmaa sekä muina kotoutumista edistävinä yleisen palvelujärjestelmän mukaisina palveluina. Ehdotetulla lailla pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti. Lailla lyhennettäisiin kotoutumissuunnitelman voimassaolon enimmäisaikaa ja tehostettaisiin jatko-ohjausta työelämään tai yleisiin työllisyys- tai koulutuspalveluihin.

2. Kotouttamiskoulutus vapaassa sivistystyössä

Sivista suhtautuu varauksella kotouttamisajan lyhentämiseen, sillä se ei huomioi heikomman koulutustaustan omaavia opiskelijoita. On kuitenkin hyvä, että kotouttamisajan lyhentämisessä huomioidaan yksilöllinen tarve. Sivista pitää lisäksi tärkeänä, että koto-opiskelijalla on mahdollisuus yhdistää työ ja kotoutumiskoulutus, koska se yleensä nopeuttaa kotoutumista ja avaa paremmin mahdollisuuksia kiinnittyä suomalaiseen työelämään. Samalla on taattava myös kotouttamiskoulutusten maksuttomuus. Nämä on tuotu esiin myös valtioneuvoston kotoutumisen uudistamista koskevassa selonteossa (VNS 6/2021 vp).

Ehdotuksen mukaan valtionosuutta myönnetään kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjälle sata prosenttia, kun kyseessä on voimassa oleva kotouttamissuunnitelman mukainen koulutus, monialainen kotouttamissuunnitelma taikka yhden vuoden aikana viimeisen voimassaolon päättymisen jälkeinen koulutus. Lisäksi valtionosuutta maksetaan sata prosenttia, kun kyseessä on oppivelvollisen koulutus. **Sivista pitää tärkeänä, että kotouttamiskoulutuksen kustannukset katetaan oppilaitoksille ja ylläpitäjille täysimääräisesti. Samalla tulisi harkita, voidaanko kotouttamisajan ylittäneiden koulutuksiin varmistaa myös sata prosenttinen rahoitus koulutus- ja työllistämispolun varmistamiseksi. Muuten riskinä on koulutus- ja työllistämispolun katkeaminen.** Sivista myös muistuttaa sivistysvaliokuntaa siitä, että tosiasiallinen tarve maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksille on suuri mm. Ukrainasta tulevien pakolaisten vuoksi. On selvää, että lisärahoitusta tarvitaan jo mahdollisesti ensi vuonna.

3. Kotouttaminen osana työelämää sekä sivistys- ja kulttuurijärjestelmää

Sivista on kiitollinen siitä, että kotouttamiskoulutusta pyritään lainsäädäntöteitse kehittämään. Kotouttamiskoulutuksesta on tehtävä kiinteä osa Suomen koulutusjärjestelmää. Oppilaitosten roolia ja tehtäviä on johdonmukaisesti kasvatettava maahanmuuttajien kouluttamisessa ja integroimisessa. **Sivista esittää pohdittavaksi, voisiko kotouttamiskoulutuksen pidemmällä aikavälillä siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.** Tämä kehittäisi nähdäksemme koulutuksen laatua ja vahvistaisi koulutuksen roolia maahanmuuttajien koulutuksessa.

Sivista pitää hyvänä, että hallituksen esityksessä korostuu työllistymisen merkitys kotouttamisessa. Kotouttamisen kehittämisessä tulee vahvasti painottua elinkeinoelämän näkemykset ja työllistymiseen kannustaminen sekä ennen kaikkea työllistymisen mahdollistaminen. Sivistan mukaan kotouttamiskoulutuksissa on syytä välttää turhia päällekkäisyyksiä eri koulutusmuotojen välillä. Keskeistä on, että kaikki maahanmuuttajille suunnatut koulutuspolut johtavat kiinnittymiseen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. **Sivista kannattaa yksilölle esitettyä mahdollisuutta jatkaa keskeytyksettä kotoutumissuunnitelmassa sovittuja työttömyysetuudella tuettavia omaehtoisia opintoja, vaikka kotoutumissuunnitelman voimassaolo olisi päättynyt. Perustaitoja tulee olla mahdollisuus vahvistaa jatkuvasti.**

Hallituksen esityksessä todetaan, että kunnan olisi huomioitava kotoutumisen edistämisen suunnittelussaan yhteistyömahdollisuudet elinkeinoelämän toimijoiden sekä järjestöjen, yhdistysten ja yhteisöjen kanssa. **Sivista pitää tärkeänä, että koulutus- ja kulttuuritoimijoilla on tässä toiminnassa merkittävä rooli.** Sivista katsoo, että jo vastaanottovaiheessa turvapaikkahakijoilla tulee olla sellaista aktiivista tekemistä, joka alusta alkaen rakentaa pohjaa kotoutumiselle. Vastaanottokeskuksissa voisi järjestää koulutusta suomalaisesta yhteiskunnasta, kielestä ja kulttuurista sekä työelämä- ja muuta olennaista tietoa esimerkiksi koulutusmahdollisuuksista.

Helsingissä 17.10.2022

Sivistystyönantajat ry

Heikki Holopainen, päällikkö

Jussi-Pekka Rode, elinkeinopoliittinen asiantuntija
jussi-pekka.rode@sivista.fi, puh. +358401686836

Sivistystyönantajat edustaa 340 koulutus- ja tutkimusalan sekä kasvatus- ja kulttuurialan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 60 000 palkansaajaa. Olemme Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsen.